

Dohánytartó fedéllel - Bretzenheim Ferdinánd képmásával

Kerámia- és üveggyűjtemény

Leltári szám:	53.2557.1-2
Alkotó:	Paulus, Josef / porcelánfestő (Buntmaler)
Gyár / műhely:	regéci porcelángyár
Készítés ideje:	1846
Készítés helye:	Telkibánya (Regéc)
Jelzés:	1.: Jos. Paulus 2: Hertzeg Bretzenheim Ferdinánd / alapítója és tulajdonosa a Regézi Porcelán Gyárnak.
Anyag:	porcelán
Technika:	aranyozott; festett
Méretek:	magasság: 28 cm átmérő: 22 cm

Az egykori regéci uradalomhoz tartozó Telkibányán 1825 körül alapított porcelángyár a magyarországi porcelángyártás úttörője és ezzel a magyar ipartörténet fontos központja volt. Alapítója, Bretzenheim Ferdinánd (1801–1855) egy nagy múltú német arisztokrata család leszármazottja volt, aki 1823-ban lett Sárospatak és környékének birtokosa.

A Magyarországot végleges otthonának tekintő főúr több tevékenysége irányult a magyar ipar és gazdaság fellendítésére, újítások bevezetésére. A porcelán előállításának kísérlete a magyar reformkor szellemiségébe illeszkedő vállalkozás volt, melyet a levéltári források tanulsága szerint a Bretzenheim Ferdinánd közvetlen baráti köréhez tartozó Széchenyi István is segített.

A regéci porcelánok gazdag, változatos képet mutatnak. A tulajdonost és a vezetőket lelkes kísérletezgetés és új utak keresése jellemezte mindegyikük számos mintát kipróbált, fontolóra vett, és többkevesebb sikerrel alkalmazott. Ennek következtében időnként más gyárak termékeit felismerhetően utánzó, máskor viszont egészen egyedi, sajátos és finom darabok születtek.

A regéci tárgyak egyik meghatározó vonása a bécsi porcelán stílusának követése, az 1844–1848 közötti években pedig egyenesen a bécsi gyárból érkezett festő(k) jelenlétét lehet valószínűsíteni. Ekkor kiemelkedő minőségben készültek a reprezentációra, kiállításra szánt porcelánok, melyek táj-, portré- és növényi motívumos ábrázolásai a korszak magyarországi porcelánfestészetének legkiválóbbjai közé tartoznak.

Ezen tárgyak egyik legreprezentatívabb emléke az itt bemutatott cilinderek alakú dohánytartó edény, melyen a gyárat alapító Bretzenheim Ferdinánd képmása kapott helyet, Josef Kriehuber 1839-ben készült litográfiája nyomán (ld. [itt](#)).

A félalakos portrét Joseph Paulus szignálta, aki az egyetlen, név szerint ismert mester a regéci gyárban dolgozó porcelánfestők közül. Paulus egy másik szignált műve az István főherceget ábrázoló portréval díszített tányér (IMM ltsz. 19535).

Irodalom

- Radványi Diána: The Early Products and Brief History of the Porcelain Factory of Regéc / Az első magyarországi porcelángyár. *Ars Decorativa*, 28. (2012). 2012. - 75-92:84.
- Szerk.: Péter Márta: *A klasszicizmustól a biedermeierig. Az európai iparművészet stíluskorszakai*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1990. - Nr. 3.93. (Katona Imre)

